

J. S.

Zespół Historii Nauki Polskiej XIX wieku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 469-470

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nim przede wszystkim szczegółowy tryb prowadzenia przewodów habilitacyjnych i doktorskich. Wobec tego, że Zakład otrzymał uprawnienia nadawania stopnia docenta i doktora nauk humanistycznych, zastanawiano się nad granicami kompetencji Rady w zakresie przewodów o specjalistycznej tematyce z historii nauk przyrodniczych i technicznych oraz historii techniki, przy czym wyrażono pogląd, że przewody takie powinny być prowadzone raczej w instytucjach, mających prawo nadawania stopni naukowych o tytule zgodnym z treścią rozprawy.

W następnym punkcie porządku dziennego otwarto przewod doktorski mgrów: M. Frankowskiej, B. Jaczewskiego i B. Orłowskiego, oraz powołano komisje, które rozpatrzą sprawę otwarcia przewodów habilitacyjnych dr I. Stasiewicz i dra L. Szyfmana. Rada wyraziła dalej poparcie dla wniosków kierownictwa Zakładu o zatrudnienie: doc. Z. Kowalewskiego na stanowisku samodzielnego pracownika naukowo-badawczego, dr B. Kuźnickiej — na stanowisku adiunkta, mgrów B. Jaczewskiego i J. Drewnowskiego — na stanowiskach starszego asystenta, a także dla wniosku o powołanie w ramach Zakładu Pracowni Badań Kopernikańskich, na której kierownika przewidziano doc. P. Czartoryskiego.

Rada rozpatrzyła również i przyjęła sprawozdanie z działalności Zakładu w 1966 r.

— Janusz Skarbek

SEMINARIUM ARYSTOTELESOWSKO-KOPERNIKAŃSKIE

Na przełomie lat 1965 i 1966 w ramach organizującej się Pracowni Badań Kopernikańskich Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN rozpoczął działalność zespół seminaryjny do badań nad historią nauki średniowiecznej i renesansowej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień recepcji arystotelizmu i tła ideowego, z którego wyrosło dzieło Mikołaja Kopernika. W pracach seminarium kierowanego przez doc. P. Czartoryskiego i doc. J. Dobrzyckiego systematycznie uczestniczy 10 osób.

Do lata 1966 r. odbyto 12 zebrań, na których członkowie seminarium przedstawili rezultaty swych badań M. in. wysłuchano i przedyskutowano następujące referaty: doc. J. Dobrzyckiego *Zagadnienia nowej edycji „Commentariolusa” Mikołaja Kopernika*, dr B. Bieńkowskiej *O recepcji nauki Mikołaja Kopernika w szkołach polskich XVII w.*, dr Z. Wardęskiej *O nowe spojrzenie na Konrada z Byczyny, pedagoga pomorskiego*¹, mgra J. Bojarskiego *Zagadnienia twórczości pisarskiej Jana z Ludziska*, mgra J. Drewnowskiego *Problematyka wczesnych życiorysów Mikołaja Kopernika*. Wysłuchano uwagi i postulaty wykorzystują referenci przy dalszej pracy.

A. K.

ZESPÓŁ HISTORII NAUKI POLSKIEJ XIX WIEKU

W końcu 1966 r. Zakład Historii Nauki i Techniki PAN powołał, w ramach Działu Ogólnych Problemów Historii Nauki i Historii Nauk Społecznych, pod kierunkiem prof. Mariana Serejskiego Zespół Historii Nauki Polskiej XIX w. Zespół liczy ok. 20 osób pochodzących ze środowisk naukowych Warszawy, Krakowa, Łodzi i Wrocławia, jego sekretarzem jest dr Janusz Skarbek.

Na pierwszym zebraniu w dniu 28 listopada 1966 r., poświęconym wyłącznie sprawom organizacyjnym, naszkicowano prowizoryczny zarys tematyki, której

¹ W ten sposób powstał m.in. drukowany w niniejszym numerze artykuł Z. Wardęskiej *Konrad Bitschin z Łukowa zwany Konradem z Byczyny — pedagog chełmiński*.

mniej lub więcej szczegółowe elementy mogłyby się stać przedmiotem prac Zespołu. Tematykę tę można podzielić na 4 grupy: 1) pozytywistyczna koncepcja nauki, klasyfikacja nauk, ewolucjonizm w poszczególnych gałęziach nauk, pojęcie środowiska, stosunek nauki do techniki, czynniki sprzyjające postępowi w nauce i hamujące go; 2) społeczna pozycja uczonego, mecenat prywatny i społeczny, szkolenie kadry naukowej i problem samouctwa, kształtowanie się środowisk naukowych; 3) kontakty z nauką poza granicami kraju, udział nauki polskiej w nauce światowej, recepcja obcych teorii naukowych; 4) dotychczasowe badania nad dziejami nauki w Polsce.

J. S.

POSIEDZENIA NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII METODOLOGII

I

W dniu 24 maja 1966 r. odbyło się pod przewodnictwem prof. P. Rybickiego zebranie Zespołu Historii Metodologii Działu Ogólnych Problemów Historii Nauki i Historii Nauk Społecznych Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN. Mgr Henryk Dułkiewicz przedstawił referat *Z dziejów socjologii wiedzy w Polsce. Wątki problematyki wiedzy w „Nauce o cywilizacji” Erazma Majewskiego.*

Referent nadmieniał na wstępie, że wymienioną problematyką zajmuje się od lat, a niniejszy referat, będący z konieczności tylko fragmentem jego pracy, stara się rozwijać wskazania prof. P. Rybickiego w zakresie badań nad socjologią wiedzy.

Analizując rozwój myśli socjologicznej w drugiej połowie XIX w. i jego wpływ na interpretację wiedzy ludzkiej, referent wskazał na braki opracowań w Polsce zagadnień wstępnych, wyjściowych, początkowych. Stąd potrzeba przesłania wątków tej interpretacji we wcześniejszej myśli socjologicznej w Polsce. W dalszym ciągu przedstawione zostały następujące zagadnienia: dziewiętnastowieczne tło rozwoju socjologii i historii wiedzy: prądy filozoficzne i społeczne na Wschodzie i Zachodzie — ich percepcja na ziemiach polskich; szkoły i systemy socjologiczne oraz ich stosunek do poznania ludzkiego (szczegółowy przegląd w oparciu o cytowane wypowiedzi); charakterystyka polskich warunków rozwoju socjologii w okresie pozytywizmu: Józef Supiński, Ludwik Gumplowicz, Ludwik Krzywicki i inni.

Wreszcie referent omówił w punktach sylwetkę Erazma Majewskiego (1852—1922): myśliciel społeczny, archeolog i socjolog, studiował najpierw geologię i entomologię, następnie archeologię, socjologię i ekonomię, gdzie dokonał głębokich i oryginalnych analiz wielu zagadnień; z funduszy własnych wydał pierwszy i jedyny rocznik archeologiczny „Światowid” (1899), redagował i finansował częściowo czasopismo etnograficzne „Wisła”; pisał artykuły i prace popularyzujące wiedzę; najważniejsze jego dzieło *Nauka o cywilizacji* (cz. 1—4, wyd. 1908—1923) zawiera własny system teoretyczny.

W dyskusji, która wywiązała się po referacie, udział brali: prof. Rybicki, doc. doc. J. Babicz i A. Gella, drowie Z. Bezwiński, Z. Kowalewski, T. Alek-Kowalski i I. Stasiewicz, mgrowie J. Rebeta i M. Władyczanka.

Dążono do wyjaśnienia i uściślenia sensu i genezy terminologii oraz aparatury pojęciowej systemu Majewskiego w jego rozmaitych ujęciach teoretycznych i metodologicznych. Wysuwano postulaty dalszych poszukiwań i badań, szczególnie porównawczych, celem szczegółowego rozeznania się w dorobku nauki polskiej, a więc i Majewskiego, w zakresie socjologii wiedzy na tle ogólnoeuropejskiego jej rozwoju, a zwłaszcza wpływu teorii np. Comte'a i Durkheima.